

Hukuk Bülteni

Sermaye Piyasası Hukuku | Türkiye | Kasım 2018

Kadın İstihdamının Desteklenmesinde Yeni Bir Boyut: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bonoları

(Bu makale 26 Kasım 2018 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Dünya Gazetesi'ndeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Şirketlerin; insan hakları, kadın hakları, çevre kirliliği gibi konulara ilişkin sorumluluk almaya başladığı son yıllarda, toplumsal sorunların çözümüne hizmet eden projelerin finansmanının borçlanma araçları ile yapılması hem yatırımcılar hem de finans kuruluşları için ilgi çekici bir yöntem haline geldi. Bu borçlanma araçlarının başında da bonolar geliyor.

Yalnızca toplumsal sorunlar ile çevre sorunları üzerinde çalışan projelere finansman sağlamak için kullanılan ve "sosyal bono" / "çevre bonusu" olarak adlandırılan bu tip bonolar, diğer sermaye piyasası araçları ile aynı mevzuata tabi. Bu bonoların ihracı sonucunda toplanan kaynak ile toplumsal projeler finanse ediliyor ve bu sayede sürdürülebilir bir ekonomik büyüme amaçlanıyor. Uluslararası Sermaye Piyasaları Birliği'ne (ICMA) göre, sürdürülebilir uluslararası ekonomi için sosyal bonolar ve çevre bonoları kritik öneme sahip. Hatırı sayılır büyüklükte portföye sahip olan Dai-ichi gibi emeklilik fonları da yatırımlarının belli kısmını bu tip bonolara ayırmak için kotalar getirmeyi planlıyor.

Sosyal bonoların bir türü de kadın girişimcilere ve kadın istihdamına özel, "toplumsal cinsiyet eşitliği bonoları" (*gender equality bonds*). Toplumsal cinsiyet eşitliği bonoları, uluslararası piyasaların yabancı olduğu bir kavram değil; kadın girişimcilerin işletmelerine, kadınlara mikro-kredi sağlayan kuruluşlara ve kadın girişimini destekleyen diğer projelere, şirket yönetiminde kadın yönetici

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

kotaları uygulayan şirketlere finansman sağlamak amacıyla ihraç edilen bu bonolar dünyada ilgi görüyor. Örneğin, 2016 yılında Avusturalya'da QBE Insurance Group tarafından Dolar, Euro ve Yen üzerinden ihraç edilen toplumsal cinsiyet eşitliği bonusu 400 milyon ABD Doları ile yola çıkıp bunun 20 katı, yani 8,25 milyar ABD Doları talep topladı. Yatırımcıların ilgisi bununla da sınırlı kalmadı ve bu bono, ihraç döneminden hemen sonra ikincil piyasalarda 101,5 sent üzerinden işlem gördü. Ülkemizde ise bu sene Haziran ayında Garanti Bankası ve Uluslararası Finans Kurumu (IFC) tarafından ilk kez bir toplumsal cinsiyet eşitliği bonusu ihracı yapıldı. IFC, 2013 yılından beri "Banking on Women" programı ile bu tip bonoları dünyanın dört bir yanında ihraç ediyor.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) açıkladığı verilere göre, ülkemizde kadın istihdamı %35 ile tüm sanayileşmiş ülkelerin arasında en düşük; OECD sanayileşmiş ülkelerin kadın istihdamı ortalaması olan %63'ün ise neredeyse yarısı. Benzer şekilde, ülkemizde KOBİ'lerin yalnızca %9'u kadın girişimcilere ait. Bu sayılar göz önüne alındığında, ülkemiz ekonomisinin sürdürülebilir büyümesi için kadın istihdamı ve kadın girişimcilerin desteklenmesinin büyük önem arz ettiği kolaylıkla görülüyor. Her ne kadar kadınlar için devlet teşvikleri, mikro-krediler gibi çeşitli programlar mevcut olsa da bu programların toplumsal cinsiyet eşitliği bonoları gibi uluslararası piyasalara açık borçlanma araçları ile desteklenmesi bunların işlem hacmini ve dolayısıyla başarısını artıracaktır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği bonolarını tartışmalı hale getiren bir husus, bu bonolar aracılığı ile finanse edilen projelerin başarısının net şekilde ölçülmesinin bir hayli zor olması. Örneğin, günümüzde hala en çok tercih edilen ve en geniş işlem hacmine sahip olan çevre bonoları ile finanse edilen projelerde, projenin sonucuna ilişkin olarak karbon emisyonu üzerinden bir ölçüm yapılabiliyor. Cinsiyet eşitliği bonoları açısından ise bu şekilde bir kıstas bulunmuyor, dolayısıyla sağlanan finansmanın ne ölçüde amacına uygun kullanıldığının sağlıklı şekilde tespiti kısa vadede mümkün olamayabiliyor. Ancak, uzun vadede istihdam oranlarında, kadın yönetici oranlarında ve kadın girişimcilere ait KOBİ sayılarında bu bonoların etkisi gözlemlenebilir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği bonolarında finanse edilecek projelerin belirlenmesi ve denetlenmesi, bu bonoların amaçlarına ulaşması için büyük önem taşıyor. Bunun için ICMA'nın sosyal bonolar genelinde projelerin seçimi, kazançların kullanımı, sürecin şeffaflığı ve denetlenmesi için hazırladığı kılavuzlardan yararlanılması fayda sağlayacaktır. Goldman Sachs'ın 10.000 Kadın programında yaptığı gibi, finansman sağlanan kadınlara eğitim ve mentorluk verilmesi de projenin gelişiminin ve sonuçlarının denetlenmesinde etkili bir yöntem.

Finansman olanaklarına kadın ve erkeklerin eşit erişiminin sağlanması, iş hayatına kadınların dahil olması ve kadın girişiminin desteklenmesi sürdürülebilir ekonomik gelişme için hayati önem taşıyan unsurlar. Toplumsal cinsiyet eşitliği bonolarının ihraç edilmesi hem ekonomik dünya içinde yer alan

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOĐAKLI

herkesi "toplumsal cinsiyet eşitliği" hedefi için teşvik edecek hem de kadın istihdamı için finansman olanaklarını genişletecektir.

İLETİŐİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr